

Zpráva o řešení projektu specifického výzkumu

ČETNICTVO (A POLICIE) V HRADCI KRÁLOVÉ 1918 - 1945

I. Složení řešitelského týmu

Po celou dobu řešení projektový tým pracoval ve složení:

- Mgr. Petr Grulich, Ph.D. – řešitel
- Bc. Lukáš Mazúch – student NMgr. oboru Historie

II. Plnění cílů řešení

a) Původní předpoklady

Na počátku řešení projektu byly cíle řešení projektu definovány zhruba takto:

- Provést sondu do dějin četnické stanice Hradec Králové, Četnické pátrací stanice Hradec Králové a Četnické letecké hlídky Hradec Králové.
- Rozšířit problematiku o činnost protektorátní policie v Hradci Králové.
- Provést stručnou analýzu vztahů těchto subjektů navzájem.

Řešitelský tým při stanovení cílů řešení projektu vycházel z dostupných obecných znalostí o složení bezpečnostního aparátu v Hradci Králové let 1918 – 1945 a o dochovalosti archivních pramenů z činnosti těchto sborů. Míra správného zacílení projektu pak byla limitována skutečností, že Hradec Králové pohřbí jako jedno z posledních krajských měst v ČR nedisponuje syntézou městských dějin, o kterou by se bylo možné opřít (jediná existující Mikulkova syntéza dějin města končí v raném novověku). Téma policejních dějin je potom v Hradci Králové naprostým bílým místem, které doposud nebylo soustavnějším historickým výzkumem dotčeno. O královéhradeckých bezpečnostních sborech se nikterak nezmiňují ani ony sporadické syntetické publikace, které byly v této pozapomenuté oblasti vojenských a správních dějin vydány.

Od samého počátku bylo jasné, že při naprosté neexistenci odborné literatury k dané tématice bude nutné celý projekt postavit na výzkumu archivních pramenů dochovaných z činnosti příslušných bezpečnostních sborů a z případné soudobé dokumentace či sporadických tištěných pramenů. Veškerý pramenný materiál (100%) vztahující se k dané věci je archivně nezpracován a běžné veřejnosti nepřístupný. Vědělo se tedy, že půjde o materiál velice torzovitý, ale o jeho skutečném obsahu nebylo řešitelskému týmu z výše uvedených důvodů známo prakticky nic.

b) Skutečný stav pramenů

Po zahájení řešení projektu, tedy v dubnu 2010, se řešitel obrátil na vedení SOA Zámorsk a vyjednal mimořádné zpřístupnění všech dochovaných archivních fondů vztahujících se k tématu:¹

OČV Hradec Králové (podací protokol)

1932 - 1945

---

¹ OČV – okresní četnické velitelství, ČS – četnická stanice, ČPS – četnická pátrací stanice.

OČV Hradec Králové (důvěrné a pátrání)	1918 - 1940
Četnická stanice Černilov	1938 – 1942
Četnická stanice Dobřenice	1936 – 1945
ČS Hradec Králové	1936 – 1944
ČS Hradec Králové - důvěrné a pátrání	1939 – 1941
ČS Kukleny	1937 – 1945
ČS hlavní nádraží ČSD HK	1937 – 1945
ČS hlavní nádraží ČSD HK	1935 – 1938
ČS hlavní nádraží ČSD HK	1937 – 1941
ČS Pražské předměstí HK	1941 – 1944
ČS Pražské předměstí HK	1942 – 1944
ČS Kratonohy	1941 – 1944
ČS Libčany	1934 – 1942
ČS Libčany (šetření)	1943 – 1945
ČS Plotiště	1939 – 1945
ČS Pouchov	1944 – 1945
ČS Praskačka	1932 – 1944
ČS Praskačka (záznamy o daktyloskopovaných osobách)	1923 – 1942
ČS Praskačka (přehled nevypátraných)	1926 – 1939
ČS Praskačka (vloupání)	1934 – 1938
ČS Předměřice	1937 – 1944
ČS Předměřice	1940
ČS Předměřice	1939 – 1944
ČS Stěžery	1935 – 1944
ČS Svobodné Dvory	1940 – 1941
ČS Všestary	1940 - 1944
ČPS Hradec Králové	1935 – 1942
Policejní stanice HK, Husova ul.	1938 – 1941
Policejní stanice HK, Mánesova ul.	1938 – 1945

Materiál byl poprvé zpřístupněn v květnu 2010. Záhy se ukázaly tyto okolnosti:

- Dochovaný materiál není způsobilý ke zpracování publikačního výstupu syntetického charakteru, nebo alespoň ne do konce roku 2010. Jeho torzovitost je nepopsatelná, způsobená čistkami a nekvalifikovanými zásahy ze strany orgánů SNB, které tyto fondy původně spravovaly. Jedná se v naprosté většině o pouhé záznamy z pochůzek a výjezdů jednotlivých četnických stanic.
- Aby bylo možné materiál alespoň částečně vytěžit, je nutné podstoupit doslova mravenčí až sisyfovskou práci a zmapovat každou jednu pochůzku konanou na každé četnické stanici v mapované oblasti a pokusit se dosáhnout závěrů vzájemnou komparací těchto záznamů navzájem a současně komparací s dobovým tiskem a archivními prameny krajského soudu Hradec Králové. (Pro ilustraci dodávám, že každá četnická stanice konala 2 – 6 pochůzek denně, pátrací stanice potom až 10 denně.) Časová náročnost výzkumu se tak ukázala naprosto nesrovnatelně, prakticky o několik řádů vyšší, než jaký byl původní předpoklad.
- Komplementární prameny jsou zpravidla prázdné (OkÚ HK, Archiv města, fondy obcí).

- Neexistují žádné samostatné fondy těchto subjektů: Četnická letecká hlídka v HK, Četnický pohotovostní oddíl v HK, Četnická kontrolní silniční stanice v HK, Velitelství četnického oddílu v HK a Městská policejní stanice v HK. Informace o činnosti těchto složek jsou roztroušeny v různých archivních fondech po celé republice, což generuje další veliké časové ztráty.
- Archivní materiál je atomizován do velkého množství ukládacích jednotek (např. jen 2 ze 3 osobních kartoték četníků ve fondu Zemské četnické velitelství Praha v Národním archivu Praha jsou uloženy v 58 kartonech). Archiv však od roku 2010 nezpřístupní jednomu badateli denně víc než 6 jednotek (kartonů či knih.)

c) Změna zacílení projektu a jeho časového plánu

Nezbylo tedy než učinit tyto závěry, které se promítly do vlastního řešení i všech výstupů projektu:

1. Téma projektu bude zúženo pouze na četnictvo v Hradci Králové a okolí, a to pouze v období První a Druhé československé republiky. Éra Protektorátu Čechy a Morava není v uvedeném časovém horizontu řešení projektu zpracovatelná.
2. Aby bylo možné dosáhnout v takto krátkém časovém úseku, který na řešení projektu zbýval (5-12/2010), vůbec nějakých publikovatelných výsledků, bude nutné provést opravdu pouhou sondu do činnosti četnictva na Hradecku, a to v kontextu vybraných kriminálních případů. Je ovšem jasné, že vypovídací hodnota takového tiskového výstupu je relativně sporná. Proto bude samozřejmě připravována i rozsáhlejší syntetická studie o struktuře četnictva v okrese Hradec Králové obohacená o drobnější zmínky o jeho činnosti, ale ta nebude připravena do konce roku 2010, neboť to prostě není „bez porušení fyzikálních zákonů“ možné.
3. Původní harmonogram projektu se ze shora uvedených důvodů ukázal jako zcela nereálný. Proto byl pozměněn tak, že:
  - a. v průběhu prosince 2010 bude připravena výše uvedená sonda do činnosti četnictva v okolí Hradce Králové (Mazúch, L.: *Případy řešené četnictvem v okolí Hradce Králové.*), která bude na počátku ledna 2010 předána do redakce Východočeských listů historických;
  - b. v průběhu ledna – února 2011 (trvání projektu je jeden rok) bude připravena výše uvedená syntetická studie, která bude současně předána do redakce jiného recenzovaného neimpaktovaného periodika (Východočeský sborník historický či Archivní časopis).

d) Skutečný průběh řešení projektu

Duben 2010

- Jednání o zpřístupnění nepřístupných archivních pramenů, heuristika pramenů.

Květen 2010

- Heuristika pramenů;
- Excerptce fondů v SOkA Hradec Králové (četnické stanice, OkÚ HK, Archiv města HK)

- Excerpce dobové literatury a databází NK Praha

Červen – Září 2010

- Excerpce fondů v SOkA Hradec Králové (četnické stanice)
- Excerpce dobové literatury a databází NK Praha
- Excerpce dobového tisku v HK

Říjen - Listopad 2010

- Excerpce fondů v SOkA Hradec Králové (četnické stanice)
- Excerpce fondů v SOA Zámorsk (Četnická pátrací stanice v HK a Krajský soud v HK)
- Excerpce sbírek v Muzeu Policie ČR v Praze
- Tvorba sondy do činnosti četnictva na Hradecku (Mazúch)

Prosinec 2010

- Excerpce fondů v SOA Zámorsk (Četnická pátrací stanice v HK a Krajský soud v HK)
- Excerpce fondů v Národním archivu Praha (Zemské četnické velitelství Praha).
- Tvorba sondy do činnosti četnictva na Hradecku (Mazúch)

III. Výsledky publikační činnosti

Z důvodů obsáhle popsaných v předchozí kapitole nebyl k datu zpracování této zprávy vydán tiskem žádný z výstupů projektu.

První výstup projektu, sonda: Mazúch, L.: *Případy řešené četnictvem v okolí Hradce Králové* je hotova a bude do 15. ledna 2011 předána redakci Východočeských listů historických.

Druhý výstup projektu, studie popisující strukturu četnictva v okrese Hradec Králové, bude hotova do konce února 2011 a okamžitě předána redakci vybraného recenzovaného neimpaktovaného periodika. Studie bude jednak popisovat působnost jednotlivých složek četnictva v okrese, jejich personální složení, některé detaily z činnosti a bude zahrnovat i některé kriminální případy řešené v Hradci Králové, a to ve světle záznamů ze služebních knih ČS HK, ČPS HK, trestních spisů Krajského soudu Hradec Králové, dobových periodik a vzpomínek četníků. Autorem studie bude řešitel projektu.

IV. Vyúčtování dotace

Dotace na projekt byla vyčerpána, viz výsledovka Magion.

V průběhu řešení projektu se ukázalo, že není třeba absolvovat služební cesty do Správního archivu Policie ČR v Kanici u Brna. Dále se ukázalo, že není třeba absolvovat takové množství služebních cest do SOA Zámorsk a do NA Praha, neboť je efektivnější provést elektronickou dokumentaci archivního materiálu (digitální fotoaparát, skener) a badatelsky jej zpracovat až ex post. Tomu odpovídá i změna čerpání jednotlivých částí rozpočtu projektu.

Závěr

S politováním jsem nucen konstatovat, že z objektivních důvodů, které popisuji výše, nebylo možné naplnit časový harmonogram projektu tak, jak byl původně plánován. Proto se také nepodařilo k datu předložení této závěrečné zprávy dosáhnout publikačních výsledků, které byly původně plánovány. Jejich objem však bude splněn, ale až v průběhu roku 2011. V okamžiku splnění obou publikačních výstupů projektu bude zpracován dodatek k této závěrečné zprávě, který bude předložen RVZ FF UHK.

V Hradci Králové dne 1. ledna 2011

Mgr. Petr Grulich, Ph.D.
řešitel projektu